

TELEFON 45-85

VOJNI INVALID

GLASILO UDRUŽENJA VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

OBLASTNEGA ODBORA V LJUBLJANI

List izhaja vsakega prvega v mesecu. Posamezna številka 1 din. / Naročnina mesečno 1 din. / Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Št. Peterska vojašnica

Večna slava kralju Aleksandru I. Živio kralj Peter II.

Na rojstni dan Nj. Vel. kralja Petra II. letos 6. septembra, ko bodo po vsej državi vihrale zastave v proslavo 17 letnega jubileja našega mladega vladarja, ko dobo milijoni državljanov v mislih pošiljali v prestolnico najiskrenejše želje po srečni bodočnosti kralja in države, takrat bo v Ljubljani odkrit spomenik njegovemu očetu, blagopokojnemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju.

Vsa Slovenija se bo v globoki hvalenosti do svojega nepozabnega kralja Zedinitelja v najčistejši in najpri-srčnejši ljubezni spominjala Njega, ki je bil nam vsem vzor, kako je treba služiti domovini. Še prav posebno se ga bomo spominjali vojni invalidi in ostale vojne žrtve, ki nam je bil, v svojem globokem razumevanju naših žrtev, položenih na oltar domovine, ne samo pokrovitelj, marveč tudi najboljši zaščitnik. On, ki se je sam boril za osvoboditev svojega naroda, On, ki je stal ramo ob rami s svojimi vojniki v borbah s sovražniki, On, ki je sam pretrpel največje grozote vojne, On, ki je sam gledal trpljenje ranjencev, je najbolje razumel naše težnje in prav zato nam je postal visoki pokrovitelj, postal je naš največji zaščitnik.

Kakor guslarjeva pesem o slavni junakih, kakor mogočen ep znamenitega pesnika zveni opis dogodkov iz življenja blagopokojnega kralja Aleksandra I.

Težko usodo je pisala zgodovina našemu narodu. Neenaka je bila borba za osvoboditev izpod turškega jarma in težka borba za zedinjenje v skupno državo. Toda v tej neenaki borbi je zmagal naš narod močnejše in številnejše sovražnike, otrese se je večsto-

letnih okovov suženjstva in se dvignil združen v močni državi, saj sta ga v tej borbi vodila dva borca in junaka, kralj Peter I. Veliki Osvoboditelj in njegov sin kralj Aleksander I. V njiju je gledal narod združitev vseh svojih stremeljenj. Delo, ki ga je započel oče, je dovršil sin. In prav zaradi tega prištevamo kralja Aleksandra največjim kraljem, kar jih je kdaj sedelo na prestolih Južnih Slovanov. Njegova dela so vzbudila v vsem narodu spoštovanje — in časti, ki mu jih je izkazoval živemu, so ostale neizpremenjene po njegovi smrti — in le majhen znak največjega narodovega spoštovanja je spomenik v metropoli Slovenije, v beli Ljubljani. Njegova dela ostanejo nepozabna!

Vidimo ga že kot prestolonaslednika na čelu hrabrih čet pri Kumanovem, ko vodi svojo armado in zada sovražniku usoden in odločilen udarec. Kot zmagovalac in izvrševalec oporoke Majke Jugovičev je po več nego pet sto letih osvobodil Kosovo.

Kot junak, ki ne pozna strahu, prevzame vsiljeno borbo l. 1914. — Možno prenaša vse trpljenje umika čez zasnežene hribe Albanije, sam ne kloni duhom, marveč bodri izmučene vojake in jim daje novega poguma in upanje na zmago pravice.

In na solunski fronti je v odločilnem trenutku zopet on tisti, ki s svojim premišljenim delom in odločno besedo: »Naprej, v svobodo ali smrt!« premaga vse predsodke in privede

združeno jugoslovansko armado v domovino, kamor se vrača skupno z blagopokojnim kraljem Petrom kot rešitelj in osvoboditelj.

Trpljenje, povzročeno po vojni vihr, je prenehalo, toda prenehala ni skrb za ureditev nove svobodne domovine. V želji spoznati vso državo, je prispel tudi med nas Slovence. In vsa Slovenija je nad vse navdušeno pozdravljala Aleksandrovo prihod, saj so bili Aleksandrovi dnevi v Ljubljani, Mariboru in v vsej Sloveniji triumf, kakršnega more doživeti le zmagovalac, ki ga narod ljubi iz vsega svojega srca in ki mu je brezmejno vdan.

Skrb za srečno bodočnost Jugoslavije je začrtala blagopokojnemu kralju Aleksandru pot, ki je vodila iz Beograda v Sofijo, Carigrad, Pariz in tudi druge prestolice Evrope. Toda neizprosna usoda je to pot prekinila v Marseillu. — Umrli je kralj in naša srca so zaplakala. Vso domovino, ves narod je prevzela neizmerna bol. Duše vseh državljanov so bile potrte in milijoni zvestih podanikov so objokovali žalostno usodo svojega ljubljene vladarja.

In ko se odkriva v Ljubljani spomenik Njemu, ki se je sam boril za našo svobodo, se obnavljajo v naših srcih vsa ona čustva, ki smo jih Slovenci občutili ob njegovem prvem prihodu v Ljubljano. Nepozabno so zapisana njegova dela v naših dušah in vsi čutimo, kako skromna oddolžitev je ta spomenik, a je vendar viden znak velikega spoštovanja, vdanosti ter globoke in vdane ljubezni do kralja borca — kralja mučenika.

**Slava kralju Aleksandru I. Zedinitelju!
Naj živi kralj Peter II.!**

Kaj je z železniškimi legitimacijami za žene in otroke?

Vprašanje železniških legitimacij za žene in otroke invalidov še sedaj ni rešeno. Železniške direkcije odklanjajo izdajo legitimacij za polovično vožnjo tistim ženam in otrokom invalidov, za katere ti ne dobivajo dodatkov k invalidnini. Predpisi uredbe o vojnih invalidih in zadevnih pravilnikov dajejo pravico vsem zaščitenim vojnim invalidom in ostalim osebam. Ker pa se odklanja izdaja legitimacij onim družinskim članom, ki nimajo doklad, se smatra, da tisti sploh niso zaščiteni po uredbi o vojnih invalidih.

Poizkušali smo dobiti pojasnila od ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje ali od ministrstva za promet, toda zvedli smo le, da bo izšel nov razpis. Ministrstvo soc. politike in narodnega zdravja je izdalo nov razpis z dne 21. maja 1940. pod št. 36.049, s katerim pa to vprašanje še vedno ni rešeno.

Mislili smo, da obstoja samo pri ljubljanski železniški direkciji tako tolmačenje predpisa, da ne pripadajo železniške legitimacije tem družinskim članom, toda je videti, da mora biti to po izrecnih navodilih generalne direkcije železnic v Beogradu ali ministr-

stva za promet, kajti »Invalid«, glasilo ratnih invalida banovine Hrvatske, pri naša v št. 10. članek pod naslovom: »Železniške legitimacije za žene in otroke vojnih invalidov so še vedno nerešena stvar, ker generalna direkcija ministrstva za promet noče o tem nič slišati.« Članek pravi, da so objavili razpis ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje l. br. 36.049 od 21. maja t. l., po katerem imajo člani živih vojnih invalidov pravico do železniških voznih olajšav. Na telefonično vprašanje referenta pri Direkciji državnih železnic v Zagrebu pa ministrstvo za promet ni osvojilo tega tolmačenja § 42. invalidske uredbe.

Zato se je »Savezni radni odbor ratnih invalida u Zagrebu« obrnil na ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje, da to vprašanje uredi. Dokler pa ministrstvo za promet ne prizna ženam in otrokom invalidov pravice na železniške legitimacije, nima smisla vlagati kakšne prošnje.

Iz navedenega je razvidno, da odreka ženam in otrokom invalidov železniške legitimacije ministrstvo za promet. Čudno se nam le zdi, da tega ni uredil že zadnji razpis ministrstva za

socialno politiko in narodno zdravje. Saj je bilo ministrstvo tako od naše, pa gotovo tudi od drugih strani dovolj na to opozorjeno. Po vseh določbah uredbe pripada pravica do železniških legitimacij vsem družinskim članom, vendar pa so te določbe nepopolne in potrebne izpopolnitve.

V § 42. uredbe o invalidih je rečeno: »Vojni invalidi imajo po privatnih poslih pravico do vožnje za polovično ceno pri odhodu in povratku na vseh običajih, ki jih navaja odstavek 1. tega paragrafa. Ostale osebe, zaščitene s to uredbo, imajo to ugodnost 12 krat na leto.«

V pravilniku za vozne ugodnosti pa je rečeno: »Ostale osebe, zaščitene z uredbo o vojnih invalidih in ostalih vojnih žrtvah, imajo kadar potujejo po zasebnem oparilu, vozni popust 50% redne voznine 12 krat na leto.«

Kdo so te ostale osebe, zaščitene z uredbo o vojnih invalidih in ostalih vojnih žrtvah?

V § 5. uredbe je rečeno: »Državna zaščita in odmena (odškodnina) pristojita po določbah te uredbe vojnim žrtvam in sicer: a) vojaškim vojnim invalidom in njihovim rodbinam« itd. Razumeti je, da pripadajo pravice vsem rodbinam vojnih invalidov brez izjeme. Vendar pa, če te odredbe natančneje primerjamo, morda tudi ne pripadajo vsem družinskim članom. Tam

je rečeno, da pripada državna zaščita in odmena (odškodnina) »po določilih te uredbe.« Določila uredbe pa imajo razne omejitve.

Tako je za družine določen pogoj siromašnosti, za otroke pa tudi pogoj starosti. Tudi dodatki so določeni samo za družine invalidov od VI. skupine, za druge pa ne. Vprašanje je, če takim družinskim članom pripadajo sploh kakšne druge ugodnosti ali zaščita? Uredba o tem ničesar ne določa. Na izrecno besedilo § 5. uredbe se ne moremo sklicevati, ker vidimo pri gornjih omejitvah, da odmena ali odškodnina, čeprav pravi § 5., ne pripada vsem. Kakor vidimo pri izdajanju železniških legitimacij smatrajo oblasti, da tudi zaščita ne pripada vsem, pač pa samo skupno z invalidnino ali dodatki. To vprašanje je treba razčistiti z revizijo ali spremembo uredbe o invalidih, ker tudi pravilniki in pojasnila ne morejo biti merodajna.

Imamo pa dokaz, da železniške legitimacije pripadajo tudi onim družinam članov, za katere invalidi ne prejemajo dodatkov. V spremembah in navodilih za izvajanje pravilnika o voznih ugodnostih (Služb. Novine 205 iz leta 1939.) je rečeno k čl. 4., 5., 6. in 7. pravilnika v odst. 4. sledeče:

»Osebe, katerim je ali bo z odločbo vrhovnega invalidskega sodišča priznana pravica do invalidskih prejemkov

ali pravica do ostalih vrst državne zaštite in pomoči po uredbi o vojnih invalidih in ostalih vojnih žrtvah, imajo tudi pravico do osebne železniške legitimacije za omejeno število potovanj. To pravico dokažejo pod 1 navedene osebe z odločbo finančne direkcije, pod 2 in 4 navedene osebe s sodno odločbo, pod 3 navedene osebe pa s sodnim potrdilom. Oseba, ki v tej odločbi (rešitvi) ali v potrdilu ni izrecno navedena kot uživalec pravice, marveč izvaja svojo pravico od druge osebe, ki ji je bila pravica priznana z omenjeno odločbo ali potrdilom, mora predložiti poleg overjenega prepisa te listine tudi še potrdilo občinskega oblasti o sorodstvu, v katerem je s to drugo osebo.

Ker se družinski člani, ki ne prejemajo dodatkov, ne navajajo v sodnih rešenjih, je to neki dokaz, da imajo pravico na železniške legitimacije in

kako jih lahko dobijo. — Toda navodila niso merodajna.

Zaenkrat pa žene in otroci invalidov, za katere ti ne dobivajo dodatkov, ne morejo dobiti železniških legitimacij. Železniške direkcije imajo tako naročeno. Ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje kot tolmač uredbe o invalidih je poklicano, da to vprašanje reši in da odpravi vsa nesoglasja.

K tolmačenju ali pripada takim družinam, ki ne prejemajo dodatkov, sploh kaka zaštita, naj omenimo še to, da imamo že več rešenj okrožnih invalidskih sodišč, potrjenih od Vrhovnega invalidskega sodišča, ki se glase sledeče: Invalidu ne pripadajo invalidnina in dodatki, pač pa pripadajo njemu in njegovi družini vse ostale pravice po uredbi o vojnih invalidih. Kdo ima torej prav?

validnina od dneva, ko so vložili predlog za ponovni pregled in obnovo postopka.

7. Dne 30. maja 1940. pod št. 38.002 je sklenilo Vrhovno invalidsko sodišče sledeče: Vdovi - materi, ki se je vnovič omožila ko je še živel njen sin, ki je pozneje v vojski padel, umrl ali je pogrešan, pripadajo po uredbi o invalidih invalidnina in dodatki, ako izpolnjujejo pogoje za nje. Taki vdovi materi, ki se je vnovič omožila že po smrti svojega sina, pa ne pripada nobena invalidnina ali dodatki.

8. Dne 11. junija 1940. pod št. 39.288 je Vrhovno invalidsko sodišče rešilo vprašanje: Kdo ima pravico reševati o priznanju ali odbijanju pravic na državno zaščito?

O priznanju in odbijanju pravic na državno zaščito in pomoč smejo reševati v prvi instanci samo sodniki poedinci pri okrožnih sodiščih, pri čemer se razumejo tudi predsedniki okrožnih

sodišč. Ne smejo pa odločati o tem pristavi ali tajniki okrožnih sodišč.

9. Dne 11. junija 1940. pod št. 39.818 je Vrhovno invalidsko sodišče sklenilo, da imajo pravico reševati za dodatke invalidom od II. do VI. skupine za novoporočene žene ali za novorojene otroke, ako so bili ti invalidi prevedeni pri finančnih direkcijah ali pa pri okrožnih invalidskih sodiščih — v prvi instanci poedinci sodniki okrožnih invalidskih sodišč, v drugi instanci pa Vrhovno invalidsko sodišče smatrajoč te primere kot obnove po § 81. uredbi.

10. Dne 11. junija 1940. pod št. 46.960 pa je Vrhovno invalidsko sodišče sklenilo, da imajo osebni invalidi, rezervni oficirji ali rezervni vojaški uradniki od II. do VI. skupine poleg invalidnine po § 44. uredbi in specialnega dodatka po § 47. uredbi (za oficirje) tudi pravico na redne draginjske doklade po § 48. uredba zase in za družinske člane pod za to določenimi pogoji.

Načelne odločbe

Pri reševanju invalidskih zadev po novi uredbi se pokažejo večkrat kake nejasnosti, ki jih je treba razložiti in spraviti v sklad. Vrhovno invalidsko sodišče je izdalo nekaj takih načelnih odločb, da bodo služile za pravilno reševanje. Povzemamo na kratko le važne zadeve, ki prihajajo v poštev.

1. Dne 30. maja 1940. pod št. 23.801 je Vrhovno invalidsko sodišče v Beogradu izdalo načelno rešitev, da pripadajo dodatki iz § 49. uredbi o vojnih invalidih tudi družinam padlih, umrlih ali pogrešanih rezervnih oficirjev bojevnikov ali umrlih invalidov privatne profesije, ako so siromašnega stanja. Na ta način ti posebni dodatki ne pripadajo samo družinam po aktivnih, marveč tudi po rezervnih oficirjih, ako so imeli privatne poklice.

2. Z istim rešenjem je tudi odločeno, da se ne mora dokazovati pravočasnost prijave, katere skrajni rok je bil dne 17. maja 1923. s pričami, ker je treba smatrati za edini dokaz knjige pristojnih oblasti, ki so imele nalog sprejemati prijave.

3. Tudi je z istim rešenjem določeno, da vdova odnosno roditelj poleg svoje invalidske podpore po § 49. uredbi (invalidnina po padlih možeh) nima pravice tudi do invalidnine po § 50. uredbi (ako je izgubila poleg moža tudi sina), ker dveh invalidnin nihče ne more prejemati.

4. Dne 30. maja 1940. pod št. 25.800 je Vrhovno invalidsko sodišče v Beogradu z načelnim sklepom izpopolnilo gori pod 1. obrazloženo vprašanje s tem, da ni moral biti tisti padli, umrli ali pogrešani invalid rezervni

oficir v času onesposobljenja in tudi ne svobodne profesije, pač pa le, da je postal rezervni oficir najkasneje 6 tednov po izvršeni demobilizaciji in je bil svobodne profesije. Za družine umrlih invalidov oficirjev VII. do X. skupine vprašanje dodatka po § 47. sploh ne more veljati, ker njim ne pripada niti invalidnina.

5. Istočasno je sklenjeno tudi, da invalidom 100% z dodatkom, t. j. I. skupine pripada razlika, predvidena po § 127. uredbi (ako so po prejšnjem invalidskem zakonu prejemali več zaradi doklade za družine). Ta doklada jim pripada za čas predviden v § 55. uredbi o vojnih invalidih.

6. Z istim rešenjem je pojasnjeno, da se invalidom, ki se prvič prijavljajo, ali invalidom, ki niso bili pregledani po invalidskem zakonu iz leta 1929., ali pa bolezenskim invalidom iz § 118. uredbi priznava invalidnina po procentih nesposobnosti, ki jih bodo dobili pri novem pregledu in to od 1. aprila 1939. Invalidom, katerih predmeti se rešujejo po službeni dolžnosti v smislu § 116. odst. 3. in 4. uredbi (po zakonu iz leta 1929. samo invalidnina zavrtnjena), se računa invalidnina po procentih, ki so jih imeli po zakonu iz leta 1929. Ako pa so podvrženi novemu pregledu bodisi po lastni prošnji ali zaradi potrebe, se invalidnina priznava po procentih novega pregleda od 1. aprila 1939. dalje ne glede na datum pregleda. Oni invalidi, ki so bili prevedeni na nove prejemke pri finančnih direkcijah po § 115. uredbi brez ponovnega sojenja, pa zahtevajo ponovni pregled, se jim priznava in-

Izplačilo zaostankov

Vsi tisti invalidi in ostale vojne žrtve, katerih rešenja je izdalo Vrhovno invalidsko sodišče po 31. juliju 1940, dobijo s prvim nakazilom invalidnine le pripadajočo invalidnino od 1. aprila 1940. dalje. Po uredbi pa pripade vsaki zaščiteni osebi invalidnina sorazmerno s procenti že od 1. aprila 1939. dalje. Kaj pa je z ostalim pripadajočim zneskom, z invalidnino od 1. aprila 1939. do 1. aprila 1940.? Ta je zapadla v tako zvane terjatve iz prejšnjih let in ni izgubljena — le počakati bo treba nanjo dva do tri mesece.

Zakaj je to potrebno, se bo morda marsikdo izpraševal? Prav zaradi tega, da ne bo napačnega razumevanja, je treba pojasniti ves postopek. Državni proračun je veljaven vsako leto od 1. aprila do 31. marca. Vsa nakazila, ki pridejo v tem času — upoštevajo se tudi nakazila, ki prispejo do 31. julija, se izplačajo brez odlašanja. Če pa pride nakazilo za eno ali drugo terjatev po tem datumu, tedaj si mora tista ustanova, ki mora nakazilo izplačati, preskrbeti kredit. Za preskrbo (angaziranje) kredita pa je potrebno ne samo nakazilo, pač pa tudi pobotnica. Zaradi tega naj se nihče ne čudi, če prejme pobotnico v podpis, a na denar mora čakati. In take pobotnice bodo prejemali v podpis vsi oni invalidi in ostale vojne žrtve, ki bodo po 1. avgustu 1940. prejemali rešenja Vrhovnega invalidskega sodišča. Te pobotnice, ki jih pošilja finančna direkcija, se glasijo na celotno invalidnino od 1. aprila 1939. do 31. marca 1940. Oni,

ki pa še niso bili prevedeni po zakonu iz 1. 1929., bodo morali podpisati za vsako proračunsko leto posebno pobotnico. Na izplačilo teh zneskov bo treba čakati kake 2 do 3 mesece, ker toliko časa traja postopek za angaziranje kreditov.

Vsaki pobotnici pa je treba priključiti še posebno prošnjo. Da olajšamo svojim članom delo, priobčujemo vzorec prošnje, ki naj jo naredi vsak, ki prejme od finančne direkcije pobotnico v podpis:

Dravski finančni direkciji
odsek za računovodstvo

v Ljubljani.

Na poziv naslovne direkcije z dne št. prosim podpisani N. N. za izplačilo invalidnine za čas od 1. aprila do 1939. do 31. marca 1940. v znesku din

Invalidnina za navedeno dobo mi še ni bila izplačana, ker je bila izdana odločba o invalidnini šele po preteku proračunske dobe.

Prilagam overovljen prepis rešenja Vrhovnega invalidskega sodišča št. z dne ter lastnoročno podpisano pobotnico.

2 prilogi.

Datum

Podpis:

Kakor je razvidno iz gornjega vzorca prošnje, je treba prošnji priložiti tudi prepis rešenja, ki pa mora biti sodno overovljen. Opozarjamo zato vse prizadete, da upoštevajo ta navodila, ker le tako pridejo do pripadajoče invalidnine iz prejšnjih let.

Topola in Oplenac

Letos, mesca septembra obhajamo desetletnico posvetitve cerkve in grobnice na Oplencu. Leta 1930. so se tamkaj vršile velike slavnosti. V novo grobnico v cerkvi na Oplencu so prenesli zemeljske ostanke Karađorđa, vodje prvih osvobodilnih bojev Srbov proti Turkom. Vsa kraljeva rodbina je prisostvovala tem slavnostim v počastitev spomina velikega borca za svobodo in v počastitev njegovega vnuka kralja Petra I. Osvoboditelja, katerega truplo je že počivalo v tej cerkvi, ki jo je začel zidati sam in ki jo je dovršil njegov sin kralj Aleksander I. Zedinitelj.

Ko so polagali v to skupno grobnico naše kraljevske rodbine Karađorđa, pradedu kralja Aleksandra in so tjakaj postavili tudi vse polkovne zastave bivše srbske vojske, za katerimi so korakali junaški borci v bojih za osvobodjenje, ni nihče mogel slutiti, da bo v tako kratkem času položen tamkaj k večnemu počitku tudi On, ki je dovršil ta hram, On ki je pod temi zastavami vodil svojo vojsko v osvobodilni boj — kralj Zedinitelj.

Ob odkritju spomenika blagopokojnemu kralju Aleksandru I. v Ljubljani je prav, da nekoliko поблиže spoznamo kraj, kjer je njegovo zadnje počivališče in se seznanimo tudi z zgodovinskimi dogodki, ki so temu kraju dali še prav posebno obelježje v zgodovini naše države.

Topola z Oplencem leži v sredi Šumadije, ki se razprostira med rekami Donavo, Savo, Veliko in Zapadno Moravo ter Kolubaro. Valovita je ta pokrajina, nima velikih ravnin in ne visokih hribov, vendar je zelo rodovitna in zaradi tega tudi marljivo in vzorno obdelana.

Topola je mesteca. Leži v dolini pod Oplencem, a na vznožju sosednjega griča je vas Topola. Na prvi pogled opazimo le zelo marljivo urejene nasade okoli ličnih hiš, krasne ceste in prav prijazno okolico. Nič velikega! Ni trdnjav, ne gradov na hribovih in vendar je navezana vsa zgodovina našega osvobođenja na začetek borb v tem mestu. Tu so junaški borci z meči uklesali prve črke zgodovine borb vseh Jugoslovancev za osvoboditev izpod tujih jarmov.

Z glavne ceste krenemo nekoliko v stran po ozki poti tik do vznožja Oplenca. Ustavimo se pred precej veliko — na prvi pogled kmetsko hišo, konak — grad Jurija Petrovića, Karađorđa je to. Pred sto petintrideset leti je bival tu Karađorđe, ko se ni bojeval s Turki. Tu so se vršili važni pogovori med voditelji srbskih ustavšev, tu so delali načrte za vse boje proti zakletim sovražnikom srbskega naroda. Okoli konaka je bilo v takratnih časih obzidje v obliki kvadrata. Na vsakem vogalu je stal stolp, kjer so stale straže, da ne bi Turki preseletili junaških borcev pri počitku. To obzidje so podrli leta 1876.

Karađorđe, voditelj prvega vstanka proti Turkom, je bil rojen v Višev-

cih in je bil že v zgodnji mladosti vodja upornikov. Ko je začel pripravljati skupno s svojimi prijatelji upor proti Turkom, je bila Topola še majhna vasica. Vsega je štela le 30 revnih koč, ko se je vršil v Orašcu, nedaleč od tod, prvi upor leta 1804., kjer so junaški borci izbrali Karađorđa za svojega voditelja. Po prvih uspehih v Orašcu si je izbral Karađorđe ravno Topolo za svoj glavni stan in od tu se je razširil veliki upor proti Turkom na vso Šumadijo. Še istega leta je Karađorđe na čelu svojih čet zavzel Beograd, Smederevo, Požarevac in Šabac, v prihodnjih letih je osvobodil tudi ozemlje proti Nišu s Kruševcem in ozemlje proti Višegradu v Bosni. Leta 1808. je bil imenovan za »vožda«, to je gospodarja dežel in vrhovnega srbskega vojskovodjo.

V letih najhujših borb je Karađorđe obljubil, da bo zidal v Topoli cerkev. Toda svojo obljubo je mogel izpolniti šele leta 1811., ko je postavil povsem zraven svojega konaka malo cerkvico.

Ni velika, lesen ikonostas — oltar je izrezljan iz celih kosov lesa in predstavlja dovršeno umetniško delo, domačih rezbarjev, umetnikov samoukov. Prostor za ikonostasom, v katerega pa smejo po običajih pravoslavne vere stopiti le moški, je ves poslikan, lepe freske, slike na steno ga krasijo. Pri ogledovanju teh slik pa opazimo, da so vsem svetnikom izpraskane oči.

Odkod in zakaj to?

Spomini so na žalostne dni, ko so Turki ponovno zavzeli Topolo. In ta

spomin je bil ljudem svet, ker jih je neprestano podžigal k ponovnim bojem za svobodo.

Ko je šel Napoleon s svojo vojsko nad Rusijo, se je morala umakniti vsa ruska armada, ki se je borila proti Turkom, in je prišla po zmagi nad njimi celo na ozemlje, ki ga je osvobodil Karađorđe. Turki so dobro vedeli, da Srbi, izčrpani po dolgotrajnih bojih, se brez mogočnih zaveznikov ne bodo mogli več upirati njihovi velikanski armadi, zato so udri z mogočno vojsko pri Požarevcu čez Moravo in prodrali proti Smederevu in Beogradu. — Srbi so se branili z vsemi silami. Nepopisno je bilo njihovo junaštvo, kajti borili so se kot levi za vsak kosček zemlje proti ogromni premoči sovražnikov. Karađorđe je hodil od bojišča do bojišča in navduševal svoje bojevnike k odporu, a Turkov je bilo preveč in polagoma so se bližali Beogradu. — Tedaj ni videl Karađorđe drugega izhoda in si je rešil golo življenje s tem, da je odšel čez Donavo v Avstrijo, a tu so ga zaprli skupno z drugimi vojvodami v Petrovaradinski trdnjavi poleg Novega Sada.

Že se obrnemo v cerkvi proti izhodu, ko opazimo na steni pri vratih sliko, ki predstavlja Karađorđa in ploščo z napisom, ki se začneja tako: »Ovde leže kosti Georgija Petrovića Černago.« V nadaljnjem pravi napis, da se je postavil na čelo srbskega naroda leta 1804., ga peljal v osvobodilno borbo, bil je izvoljen za vrhovnega vodjo in gospodarja in je vodil srbski narod do leta 1813. Zaradi intrig so-

Sedemdesetletnica Maksa Kovača

Med invalidskimi vrstami ni nobene takega veterana kakor tovariš Makso Kovač iz Celja, ki je 25. avgusta t. l. izpolnil 70. leto starosti, pa je kljub temu še zelo aktiven pri naši organizaciji.

Polnih 11 let je že tajnik sreske organizacije Udruženja vojnih invalidov v Celju, ki jo neumorno vodi in posveča vse svoje skrbi invalidskemu vprašanju. Pri vsaki skupni akciji v udruženju se udeležuje. Vseh deset let je delegat v oblastni invalidski skupščini, pa tudi na vsedržavnih invalidskih kongresih. Zbral je veliko tolmachenj in dokazov, s katerimi o vsaki priliki energično pobija krivične odredbe invalidskega zakonodajstva in za vsak primer posebej se zanima, da intervjuira v prid vojnih žrtev. Njegovi refe-

rati na vseh skupščinah so polni umestnih in važnih predlogov, ki so mnogo pripomogli akciji za zboljšanje vprašanja.

Obračal se je preko svoje organizacije z resolucijami direktno na vsa merodajna mesta in celo na najvišje mesto in predlagal izpremembe, ki gotovo niso naletele na gluha ušesa. Leta 1931. se na oblastnem občnem zboru ni strasil povedati golo resnico pred raznimi odličnimi javnimi zastopniki rekoč: »Danes so tu zbrani gospodje zastopniki oblasti, ki naj poslušajo in dalje sporoče krivice, ki se gode vojnim žrtvam.«

Ravno tako je nastopil na invalidskem kongresu v Beogradu rekoč: »Dvanajsta ura je že, ako se ne sprejme invalidski zakon, bo prepozno.«

Na kongresu v Zagrebu se je posebno potegoval za izenačenje bolezenskih invalidov in so bili njegovi predlogi sprejeti v resolucijo.

Z eno besedo: Kdo ne pozna tov. Kovača? Ne samo člani celjske organizacije, tudi po drugih organizacijah, zlasti pa sosednjih ga vsi poznajo in spoštujejo kot res moža na mestu.

Tov. Kovač je kraška korenina, doma iz Loža, trdne neomahljive narave. Služil je ves čas pri vojaki in bil nazadnje upokojen kot kapetan I. razreda - invalid. Svoj pokoj uživa na lastnem posestvu pri Celju, toda njegova vsakdanja skrb so invalidi.

Bog ga živi še mnogo let!

OBVESTILA UPRAVE NARODNEGA INVALIDSKEGA FONDA

Delo uprave fonda
od 22. do 28. julija 1940.

V zvezi s prejšnjim razmotrivanjem glede povečanja zdravljenja in okrepčevanja vojnih invalidov v toplicah in klimatskih krajih se je razpravljalo o gmotnih sredstvih fonda za uresničenje tega načrta. Po izčrpnih razpravi je sklenjeno, da se angažira znesek 5.000.000 din za adaptacije in zgradbe invalidskih zdravilišč v poedinah toplicah in na morju. V to svrhu se bodo v najkrajšem času izbrali kraji za adaptacijo ali zgradbo invalidskih domov v tekočem letu tako, da jih bo mogoče že v prihodnjem letu uporabljati.

Pregledan je načrt kupne pogodbe med Narodnim invalidskim fondom in Mestno občino ljubljansko za zemljišče v svrhu zgradbe Protezne delav-

nice v Ljubljani. Sprejet je končni tekst pogodbe in se pooblasti en član uprave, da sporazumno s funkcionarjem ministrstva socialne politike podpiše pogodbo.

Artiler. tehnični oddelek ministrstva vojske in mornarice, ki odobrava zakupe katin v vojašnicah poroča, da se množe primeri, da posamezni invalidi že po redno izvršenih licitacijah ali pa že po prevzemu katin vlagajo naknadne ponudbe vojaškim komandam in s tem zavlačujejo delo. Uprava fonda opozarja središčni odbor UVI, da o tem obvesti s posebnim razpisom svoje organizacije in članstvo.

Odobrene so podpore za zdravljenje na posamezne prošnje, razne nabavke pisarniških potrebščin za invalidska sodišča in povračila neopravičeno pobranih kazni v raznih primerih.

Delo uprave fonda
od 29. julija do 4. avgusta 1940.

Za razpis druge licitacije za nabavo plugov, ker prva ni bila uspešna, se odobri tekst. Središčni odbor UVI naj dostavi spisek po oblastnih odborih s predlogom za podelitev 400 plugov siromašnim invalidom. Nabavi se 100 lahkih plugov za hribovite kraje (težke po 70 kg), 150 srednjih plugov (težkih po 70 do 80 kg) in 150 težkih plugov (po 80 kg). K plugom spadajo tudi rezervna orala.

Kredit za kopališko zdravljenje oficirjev - invalidov se poveča še za 100.000 din, da se bo moglo ugoditi naknadno došlim prošnjam.

Sprejeto je poročilo delegiranega člana uprave o sklenitvi pogodbe za zemljišče za Protezno delavnico v Ljubljani in je sklenjeno, da se pogodba dostavi g. ministru socialne politike s prošnjo, da izposluje soglasnost ministrskega sveta. S tem v zvezi se prouči tudi poročilo arhitekta k predložene mu načrtu poslopja Protezne delavnice v Ljubljani. Sklenjeno je, da se zaprosi banska uprava, naj izvrši v svojem tehničnem oddelku detajlni načrt in proračun, pri čemer je treba upoštevati pripombe in direktive uprave fonda. Izdelani elaborat naj se dostavi fondu v nadaljnji postopek. Banska uprava v Ljubljani je pooblaščen, da razpiše licitacijo za izvršitev del v grobem stanju na zemljišču tako, da se bo moglo še tekom tega leta pričeti z graditvijo.

Razpravljalo se je tudi o zidavi in adaptaciji zgradb v klimatičnih krajih v svrhu zdravljenja invalidov in se bo nadaljevalo po prejemu podatkov zainteresiranih.

Rešene so bile prošnje za zdravljenje, izplačilo raznih računov, za odaj katin in bifejev, popolnitev in zamenjava osebja pri raznih invalidskih sodiščih, za povračila stroškov, podpore in poročilo o pregledani blagajni fonda.

Delo uprave fonda
od 5. do 11. avgusta 1940.

Na poročilo o predelih za gradbo in adaptacijo objektov v klimatskih krajih in toplicah in, da se prihodnje leto omogoči večjemu številu zdravljenja, se sklene počakati referat delegiranega člana uprave, ki bo s predsednikom Središčnega odbora UVI posetil tiste kraje, ki prihajajo v poštev.

Rešene so prošnje za podaljšanje zdravljenja poedincem in povračilo bolniških stroškov, ako je bilo postopano po uredbi in pravilnikih.

Sprejeta so poročila delegatov glede zdravljenja in oskrbe invalidov v top-

licah in je ugotovljeno, da se zdravljenje vrši v redu. Odobreni so tudi naknadni krediti v to svrhu.

Končno se rešijo prošnje za podpore za zdravljenje invalidov - oficirjev, za povračilo neupravičeno pobranih kazni liferantov, razvrstitev osebja pri okrožnih sodiščih, za zakupe katin in nujne podpore.

Delo uprave fonda
od 12. do 18. avgusta 1940.

Na referat delegiranega člana, ki je s predsednikom središčnega odbora UVI pregledal kraje za adaptacije in zgradbe za zdravljenje invalidov, se sklene kupiti in adaptirati večja zgradba v Mataruški Banji. Tudi v Ulcinju se sklene zgraditi invalidsko okrevališče in dom za onemogle invalide, ki potrebujejo morski zrak in kopanje v morju. Poleg tega se tudi na severnem delu Jadrana odkupi ustrezajoča zgradba za zdravljenje in okrevanje invalidov. Od države in občine ulcinjske se zaprosi brezplačno zemljišče, na katerem se zgradi invalidski dom, ki bo imel potrebno plažo z lahkim pristopom h kopanju. Za nakup zgradbe v Mataruški Banji in na Hrvaškem Primorju se sklene razpisati ofertalna licitacija, da bi se mogel prihodnje leto že izvršiti ta program. Za izvedbo tega programa že prej predvideni kredit 5.000.000 din je odobren in se naprosi minister za socialno politiko, da odobri ves projekt in izposluje soglasnost ministrskega sveta.

Banski oblasti v Zagrebu je odobren nakladni kredit za zdravljenje invalidov v toplicah v znesku 200.000 dinarjev.

Za podporo poplavlencem v banovini Hrvatski se pozove središčni odbor UVI, da upošteva to pri odobreni subvenciji 100.000 din.

Osvoji se predlog središčnega odbora UVI, da se v bodoče podeljujejo denarne podpore fonda invalidom in ostalim vojnim žrtvam samo po poročilu oblastnih odborov. V bodoče se bodo vse prošnje posameznikov, ki nimajo priporočil oblastnih odborov, odstopile tem, da iz svojih pripadajočih delov podele podpore, ako pa to ni mogoče, priporoče prošnje fondu.

Važno. Ob začetku šolskega leta opozarjamo, da opremite svoje šolarice in šolarje z vsemi potrebnimi predmeti, knjigami in šolskimi potrebščinami dobre kvalitete ter po nizkih cenah v knjigarnah Učiteljske tiskarne v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6, v Celju (Narodni dom), v Mariboru (Palača banovinske hranilnice).

vražnikov srbskega naroda se je preselil v Avstrijo, a po enoletnem zaporu je odšel v Rusijo, kjer so ga lepo sprejeli. Zaradi neznanih vzrokov je zbežal iz Rusije in se vrnil v Srbijo, kjer ga je turška uprava prišla in so mu odsekali glavo mesca julija 1817.

Edino toliko pove napis. Pripomniti je treba, da so odsekano Karadordevo glavo v Beogradu nagačili in jo poslali v Carigrad turškemu sultanu. Njegovo truplo je bilo pokopano najprej v Beogradu, a so ga pozneje prenesli v Topolo v cerkev, ki jo je on sezidal in ki je od tega trenutka postala nekaka romarska cerkev, kajti vsak Srb je hotel pomoliti na grobu tistega, ki je postavil prve temelje srbski svobodi.

In sedaj na Oplenac. Ne mine niti 10 minut in že smo na Oplenacu, ki meri komaj 354 metrov nadmorske višine. V vsej okolici je to najvišji hriček in ko stopimo na vrh se naše oči ne morejo ločiti od prekrasne stavbe. Vse stene so obložene z belim kararskim marmorjem in tudi stopnišče je iz istega kamna. Svetišče je zidano v bizantinskem slogu, ki je tipičen za vse pravoslavne katedrale. Težko umaknemo svoj pogled od te prekrasne stavbe, da se ogledamo po okolici. Daleč naokoli se nudi našim očem lep razgled po precejšnjem delu Šumadije, koder je nekoč vodil Karadordevo je neustrašene čete. Tipične doline in grički obdajajo Topolo in Oplenac in ali je potem čudno, da si je izbral blagopokojni kralj Peter I., Karadordev vnuk, prav ta kraj za svojo zadužbino.

V spomin na prve borbe proti Turkom, ki jim je bil začetek v Topoli, in v spomin izpolnjene obljube svojega deda Karadorde, ker se je posrečilo vnuku popolnoma premagati Turke, osvoboditi Srbe in tudi nas izpod tujega jarma, v spomin osvoboditve vseh Jugoslovancev, se je zaobljubil blagopokojni kralj Peter I., postaviti na Oplenacu lepo cerkev, ki bo kot zadužbina jugoslovanskih kraljev tudi grobnica rodbine Karadordevičev. Že pred vojno so začeli zidati to cerkev, a končali so jo šele leta 1930. Po cele dneve je opazoval kralj Peter vsa dela in občudoval krasno stavbo. Zmučen po mnogih borbah in trpljenju, ki ga je v svojem življenju preživel, je čutil, da mu ni usojeno več dolgo življenje, zato je s lastno prisotnostjo skrbel, da ne bi delo zaostajalo. Želel je, da bi bila cerkev dokončana že pred njegovo smrtjo, a ni dočkal nje zgraditve. Le toliko je bila dograjena, da so lahko položili vanjo truplo največjega borca za osvoboditev vseh Jugoslovancev. Boril se je kot Peter Mrkonjić z bosanskimi četaši proti Turkom in je leta 1912 kot kralj takrat še majhne Srbije vodil skupno s svojim sinom, tedaj prestolonaslednikom, — blagopokojnim kraljem Aleksandrom I. svoj narod v osvobodilno vojno in premagal Turke. Ali premnoge borbe so utrudile tega junaškega borca in bolehnost ga je prisilila, da je leta 1914, pred svetovno vojno prepustil regentstvo svojemu sinu prestolonasledniku Aleksandru. Kljub temu pa sta v svetovni vojni korakala ramo ob ramo s svojimi vo-

jaki na Golgoti čez Albanske hribe, a vrnila sta se s svojo junaško armado zmagoslavno preko Soluna čez Kajmakčalan nazaj v domovino in prinesla svobodo nam vsem. Tudi v spomin teh slavnih zmag stoji ta cerkev.

In kar ni bilo mogoče dovršiti očetu, je dokončal sin. Njegovo Vel. kralj Aleksander je dovršil vsa dela in pustil cerkev okrasiti na tako umetniški način, da zaradi svoje notranjosti prekosi po lepoti in umetniški dovršenosti vse hrame božje ne le v naši, marveč tudi v drugih državah naokoli.

Vstopimo.

Korak vam zastane pri vstopu. Tolike lepote, tolike očarujoče krasote, nanizane v enem samem hramu niste videli še nikjer. Umetniško dovršeno izdelan srebrn ikonostas in vse stene in stropi okrašeni z najlepšimi mozaiki. Več let je trajalo, preden so umetniki dovršili vse to delo. Pravijo, da so porabili za vse te slike 15.000 barvnih nijans najrazličnejših kamenčkov. Na stenah vidimo cele prizore iz svetega pisma in posamezne svetnike, na desni strani so upodobljeni vsi srbski kralji izpred Kosovske bitke, ki so zgradili cerkve in samostane in nosijo v rokah svoje zadužbine Bogu. Zadnji v tej vrsti je kralj Peter, ki nosi v levi roki zadužbino na Oplenacu in koraka za angelom, vodečim ga za desno roko pred prestol Matere Božje, ki ji je posvečena cerkev. Vsa zgodovina stare srbske države je razvidna iz teh mozaikov. Slike so izdelane v nadnaravni velikosti in strop kupole krasi veličanska Kristusova glava, katere samo

nos meri nad 1 meter, in vendar se nam dozdeva, gledana od spodaj, povsem naravna.

Krasni in veličastni so vsi ti mozaiki in oko se noče ločiti od njih.

V desni in levi kapelici ob glavni ladji vidimo dva marmornata sarkofaga. Na desnem je napis Karadorde, na levem Peter I. Samo ta dva sarkofaga sta v cerkvi, a ob strani vodijo stopnice v grobnico. Ravno tako velika je kakor cerkev nad njo, edino višine nima iste. Tu počivajo starši kralja Petra in drugi umrli člani rodbine Karadordevičev. Tu počiva tudi naš pokrovitelj, kralj Aleksander I. Zedinitelj.

Tudi vsa grobnica je okrašena z najlepšimi mozaiki in te krasne slike nas navežejo tako nase, da smo šele po dolgem ogledovanju opazili ob obeh sarkofagih v cerkvi po dva marmornata stebra. Na teh štirih stebrih so pritrjene zastave, stare, nekatere že raztrgane, ker so bile pač v bojih, in ob Karadordevem sarkofagu je tudi tista zastava, za katero so stopali njegovi borci v boju proti Turkom. Ostale so polkovne zastave vseh polkov bivše srbske vojske, ki so bile prenešene v to svetlišče istočasno s Karadordevim truplom. Niti ene zastave niso zgubili v vojni.

Ded, vnuk in pravnik, vsi neustrašeni borci za osvoboditev vseh Jugoslovancev ležijo v tem svetišču. Nad njimi se sklanjajo zastave, neme priče vseh junaških borb, treh velikih pokojnikov.

V. M-ž.

RAZNE VESTI

* **Invalidi so oproščeni vseh taks in šolnine za svoje otroke**, zato jim ni so potrebna davčna potrdila, pač pa zadostuje overovljen prepis rešenja Vrhovnega invalidskega sodišča ali pa odlok finančne direkcije, s katerim je invalid preveden na prejemke po uredbi iz l. 1938. Tak overovljen prepis je zadostno dokazilo za oprostitve šolnine in taks.

* **Prijave za priznanje osebnih ali rodbinskih draginskih doklad**, ki jih uživalec invalidnine doslej ni prejemal, je treba pošiljati na okrožno kot invalidsko sodišče in ne na finančno direkcijo. To velja predvsem za prijavo novoporočene žene in za novorojene otroke. Isti postopek velja tudi za pogrebne stroške za umrle invalide.

* **Zdravljenje invalidov v Dolenjskih Toplicah.** V Invalidskem domu v Dolenjskih Toplicah je sedaj že peta skupina invalidov. Vsaka skupina po 36 invalidov se tamkaj zdravi po 14 dni. Če bo odobrenega še 20.000 din naknadnega kredita, pride na vrsto še šesta skupina, kar bi pomenilo, da pride letos nad 200 invalidov do brezplačnega zdravljenja v Dolenjskih Toplicah. Pripomniti je treba, da so iz odobrenih kreditov dobili letos tudi mnogi invalidi sredstva za zdravljenje v drugih zdraviliščih.

* **Za odkritje spomenika kralju Aleksandru I. v Ljubljani** je dovoljena četrtinska vožnja. Invalidi, ki bi se hoteli udeležiti te slavnosti, naj pri domačih občinah prosijo za izkaznice za četrtinsko vožnjo (cena 2 din) in kupijo na postaji polovično karto do Ljubljane. S to karto se nato peljejo tudi nazaj. Na postaji si naj preskrbijo posebno izkaznico za znižano vožnjo. V Ljubljani se lahko pridružijo ljubljanskim invalidom in ostalim vojnim žrtvam, ki bodo prisostvovali odkritju spomenika.

* **Razpisana je licitacija za kantino** v kasarni »Kralja Petra II.« na Velikih Blokah in to 21. septembra 1940. Pogoj za zakup so interesentom na razpolago v kasarni vsak dan od 8. do 12. ure. Opozorjamo invalide na to licitacijo.

* **Za nagrobni spomenik pokojnemu Ivu Vuku** so nadalje darovali sreski odbori: Krško 100 din, Kranj 200 din, Maribor 500 din, Murska Sobota 100 din, Boštanj 100 din, Trbovlje 100 din; krajevni odbori: Moravče 213,50 din, Slovenska Bistrica 100 din. Skupno: 1413,50 din. Doslej objavljeno: 2300 din. Skupni zbrani znesek 3713,50 din.

Opozorilo! Učiteljska tiskarna v Ljubljani naznanja, da je otvorila dne 10. avgusta 1940. v Celju (Narodni dom) podružnico knjigarne, ki je opremljena z vsakovrstnimi knjigami, šolskimi in pisarniškimi potrebščinami.

* **Članske knjižice.** Ker so dosedanje članske knjižice že povsem pošle, bo oblastni odbor v Ljubljani založil nove. Knjižice so že v tisku in, ko bodo gotove, jih razpošlje sreskim in krajevnim odborom. Na to opozorjamo vse one naše člane, ki doslej še nimajo članskih legitimacij.

* **Novi grobovi.** Iz Novega mesta nam poročajo: Tragična je človeška usoda: dokler mu gre hudo, živi, ko pa enkrat doseže vsaj malo lažje življenje, umrje. To je občutilo tekmo zadnjih mesecev tudi pet članov v območju našega krajevnega odbora. Umrli je najprej Tomše Barbara, doma iz občine Št. Jernej. Dva sinova je žrtvovala domovini na oltar, željno je pričakovala invalidske podpore, da bi si tako vsaj malo olajšala zadnje ure življenja. A ni ji bilo sojeno. Štiri dni pred smrtjo je bila njena zadeva v Beogradu ugodno rešena. Ko pa so jo hoteli o tem obvestiti, je že dolgo počivala v hladni zemlji. — Drugi, ki ga je obiskala smrt, je bil Kočman Jože, tudi iz šentjernej-ske fare. Osemdeset let je imel, sina je izgubil, a invalidske pokojnine ni dočkal. Sedaj je več ne potrebuje. — Tretja je omahnila v grob Luzar Ana, doma iz Brusnic. Vojska ji je vzela sina, potrpežljivo je čakala rešitve, do-

čakala je ni. 16. maja 1940. so jo pokopali ob vznožju zelenih Gorjancev, kjer sedaj pričakuje boljših dni. — Ni se še dobro zaprl sveži grob, že so brusniški zvonovi znova zapeli. In zopet je bila smrtna žrtev vojne, vdova Bartole Frančiška. 8. junija je zatisnila oči. Tudi ona je odšla še nepriznana s tega sveta. — Isti dan pa je umrl v šmarješki fari Junc Jože, oče v vojni padlega sina. Dvajset let ga ni videl, sedaj pa sta zopet združena. A tudi on ni uče-kal dneva, ko bi mogel uživati pravice nove uredbe. — Tako legajo v grob vojne žrtve in to ena za drugo. Zlasti starši v vojni padlih otrok hitro usihajo. Nič čudnega! Stari so že in veliko so v življenju prestali. Zato bi morala invalidska sodišča vzeti njih za-deve pred vsemi drugimi v pretres. Sicer se bo zgrudila še marsikatera vojna žrtev nepriznana v grob, kakor se je to dogajalo zadnje mesce pri nas!

* **»Zveza bojevnikov«** se s tem zahvaljuje vsem prijateljem in tovarišem, kakor tudi vsem drugim, posebno darovalcem, ki so sodelovali pri nabiralni akciji za zgraditev veličastnega spomenika padlim žrtvam svetovne vojne, ki ga bo »Zveza bojevnikov« postavila na Brezjah. Vsem onim darovalcem, prijateljem in tovarišem, ki so pravilno razumeli klic glavnega odbora »Zveze bojevnikov« in smisel nabiralne akcije, naj bo tem potom izrečen: »Bog plačaj!« Vsi ste s tem pokazali, da vam je še vedno spomin na naše žrtve v svetovni vojni svet in da gojite čustva nepozabnega tovarištva in prijateljstva napram našim pokojnim v oni meri, kot jo bo z vašimi, četudi skromnimi prispevki večno izražal spomenik pri Materi Božji Priprošnjici na Brezjah.

* **Poizvedba.** Išče se Debeljak Franc, doma iz Retja v Loškem potoku, ki je bil pri vojaki poddesetnik (frajtar), ki bi event. poznal Debeljaka Rudolfa, ki je služil leta 1917. pri artilerijskem regimentu št. 28 in je bil na Soči ranjen v levo roko. Podatke naj pošlje Debeljaku Rudolfu v Ljubljani, Galjeveca št. 47.

* **Poizvedba.** Vojni invalid Manfreda Alojzija, rojen 2. aprila 1897. v Lomu, občina Kal (Italija) pri Kanalu; sedaj jugoslovanski državljani, bivajoč na Slapu št. 111 pri Trziču, prosi, ako se ga še kdo živčih tovarišev spominja iz bolnišnice v Kandiji pri Novem mestu v času od marca do avgusta leta 1919. ali pa iz rezervne bolnišnice v kasarni v Ptuju v času od avgusta 1919. do maja 1920. in bi bil pripravljen potrditi pred sodiščem, da je bil z njim skupaj kot ranjenec. To naj blagovoli sporočiti: Manfreda Alojziju, Slap 111, p. Trzič. Potrebujem kot dokaz za priznanje invalidnine. Stroške povrnem.

* **Potrebujete li pisarniške potrebščine,** pisemski papir, svinčnike, nalivna peresa, avtomatične svinčnike, obrnite se na Knjigarno Učiteljske tiskarne v Ljubljani. Če vam je priročneje, pojdite v njeno podružnico v Mariboru ali Celju.

* **KROZ OGRAŠJE,** je naslov knjigi, ki jo je uredil Tanasije M. Stojanović, kapetan vojni invalid, in izdalo Udruženje vojnih invalidov v Skoplju. Cena vezani knjigi 80 din, broširani pa 60 din. Knjiga je zelo obširna in obravnava na svojih 480 straneh dobo in borbe od 1804. do 1918. leta. Razdeljena je v XII. poglavij. Prvo poglavje je posvečeno dinastiji Karađorđević in obsega 30 strani. V drugem delu opisujejo razni avtorji pomebne četniške podvige in to pod naslovom »Venac četniške slave«. — »Stremljenje« je naslov tretjega poglavja, v katerem so opisani razni dokumenti v zvezi z vojno l. 1912. do 1918. Četrti in peti del sta posvečena vojni in nosita naslova »Na braniku otadžbine« in »Na Krfu i solunskom frontu«. Nadaljna poglavja nosijo sledeče naslove: »U oslobođenoj i ujedinjenoj otadžbini« — »Viteštvo in krunisani napori u ratovima od 1912.—1918.« — »Ostvarenja narodnih ideala i najvi-

šja priznanja«. — Deveti in najboljši del, ki opisuje na 110 straneh žalostno smrt našega kralja Aleksandra I. Zedinitelja in vse dogodke ob tej priliki, nosi naslov »Marseljska tragedija«. Temu sledi X. poglavje pod naslovom »Neizgladiva uspomena na Viteško kralja Ujedinitelja«. — Zadnji dve poglavji »Kralj Ujedinitelj u anegdota južne Srbije« in »Za rodnu grudu« vsebujeta zanimive članke tako o blagopokojnem kralju Aleksandru kakor tudi opise raznih resničnih dogodkov med vojno. Knjiga je zelo zanimiva in priporočljiva vsem, ki se zanimajo za patriotsko in nacionalno literaturo. Naroča se pri Oblastnem odboru Udruženja vojnih invalidov v Skoplju.

* **Zadruga »Vzajemna pomoč«** v Ljubljani opozarja, da morajo sreski in krajevni odbori ali stranke svoja pisma in pošiljke, naslovljene direktno na to zadrugo, frankirati, ker nima poštinske prostosti. Nefrankirana pisma in pošiljke bo zavračala.

* **Kadar boste potrebovali kakršno koli obliko in barvo pisemskega papirja,** zapomnite si, da ima Knjigarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani, Mariboru in Celju veliko izbire.

* **Čast jugoslovanskega vojaka.** Kot stare onesposobljene borce nas bo tudi to zanimalo: Jugoslovanska vojska posebej posebno pozornost pojmovanju časti. V prvem delu vojaških službenih pravil čitamo: »Vojaška čast je veliko čustvo, ki navaja človeka, da dela samo to, kar je častno, pošteno, resnično in pravično. Navaja pa ga tudi na to, da prezira vse, kar je hinavskega, lažnivega, nedoslednega in nizkotnega. Čast je največja pravna vrednost vojaka. Časten vojak vrši svojo službo iz občutka dolžnosti in ne iz strahu pred kaznijo ali iz želje po nagradi. Samo častni ljudje so lahko dobri in pravi vojniki. Državljan in vojak, ki sta izgubila z obsodbo svojo čast, ne moreta služiti v jugoslovanski vojski. Vojak je lahko samo tisti, ki ga prešinja ne samo rodoljubnost, temveč tudi ljubezen do svobode. Ljubezen do svobode

je viteška lastnost naroda in poedin-cev. Narodi, ki ne ljubijo svobode, so zreli za sužnje vsakomur, ki jim hoče gospodariti. Taki narodi niso vredni, da bi imeli svoje države. Ljubezen do svobode ne priznava nobenemu narodu pravice vlade nad drugim narodom. Narod, ki resnično ljubi svobodo, ne bo pristal nikdar na gospodstvo tujega naroda, četudi ta nudi posameznikom vse mogoče oblike osebne svobode. Svobodoljubni narodi so pripravljeni rajši umreti, kakor pa se odreči pravici, da se sami vladajo.

* **Vsak dan vojne stane Anglijo poldrugo milijardo dinarjev.** Poleg nesreč, ki jih prinaša vsaka vojna, je tudi ta, da vojskovanje stane milijarde, saj velikanske zaloge municije, ki jo izbljuvajo topovi, strojne puške in drugo morilno orožje, vendar nekaj stanejo. Državni proračuni najlepše kažejo, v kakšen namen morajo ljudje ne samo v tistih državah, ki so v vojni, temveč tudi v drugih, kjer vojne ni, a utegne vsak trenutek nastati, žrtvovati največ denarja. Tako je Anglija pred nekaj tedni objavila številke svojega državnega proračuna, iz katerega se lepo vidi, koliko v tej državi žrtvujejo za vojno. Račun kaže, da stane Anglijo vojna vsak dan 7.720.000 funtov šterlingov, kar je v našem denarju nad poldrugo milijardo dinarjev. Iz proračuna Anglije se dalje tudi vidi, da so znašali v zadnjih treh mesecih dohodki 188 milijonov funtov šterlingov ali za 44 milijonov več kakor lansko leto v tem razdobju, medtem ko so izdatki znašali 694 milijonov funtov šterlingov ali 413 milijonov več kakor lani v istem času. To so orjaški zneski, toda Angleži pravijo, da se pri obrambi domovine ne sme varčevati, češ da slabo varčuje, kdor varčuje zato, da mu potem sovražnik vzame vse.

* **V Knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani** dobite vsakovrstne zvezke za šolo v brezhibni izdelavi. Vsak zvezek je opremljen z dobrim pivnikom. Potrebujete note, bloke, beleznice, nabavite si jih istotam.

SLUŽBENI DEL

Ljubljana. Ponovno opozarjamo, da je razpoložljiva količina premoga že razdeljena. Člani, ki so naročili premog oziroma se zanj prijavili, naj požurijo s plačilom, da jim bo premog dostavljen. Oni člani, ki pa so premog že prejeli, naj se čim prej zgledajo k obračunu. Nova naročila se letos ne sprejemajo več.

Ljubljana. S 1. avgustom smo ustavili list vsem onim vojnim invalidom, ki so sicer prijavljeni, a nimajo še rešitve, ki se niso zavedali svojih dolžnosti do organizacije in niso poravnali naročnine. S tem ukrepom je prizade-tih 150 naših dosedanjih članov. Kdor bo naknadno poravnal svoje obveznosti, bo ponovno vpisan v seznam članov in s tem naročnikov lista.

Sreski odbor v Šmarju pri Jelšah objavlja vsem članom in članicam, da tajnik posluje za stranke vsako nedeljo in praznik dopoldne v gostilni Detiček v Šmarju pri Jelšah (pogled sodišča). V vseh zadevah, zlasti pa glede članarine in naročnine za Vojnega invalida, naj se člani zglašajo tiste dni. Nepriznani, ki še nimajo sodnih rešenj, naj skrbijo, da bodo sami poravnali obveznosti.

Krajevni odbor Višnja gora poziva vse člane in članice, ki še nimajo sodnih rešenj, da se zgledajo sigurno dne 8. septembra 1940. od 8. do 12. ure pri tovarišu Kamenčanu. Isti se tudi pozivajo, da plačajo za časopis »Vojni invalid« in članarino za tekoče leto. To je zanje zadnji opomin.

Poročilo z izrednega občnega zбора v Šmarju pri Jelšah. S poslovanjem sreskega odbora v Šmarju pri Jelšah so bile zadnja leta vedno težkoče, ker ni bilo delavnih ljudi. Za tajnike so bili določeni od časa do časa neinvalidi, ki pa niso imeli interesa za poslo-

vanje. Članstvo je prestopalo k drugim organizacijam. Da pa se ohrani in poživijo potrebna sreska organizacija v Šmarju pri Jelšah, je moral oblastni odbor sklicati izredni občni zbor. Vršil se je v nedeljo dne 11. avgusta 1940. ob 10. uri dopoldne v gostilni pri Detičku. Udeležba je bila tako dobra, da je bil stekleni salon skoraj premajhen. Oblastni odbor je zastopal delegat tov. Tome, prišel pa je tudi zastopnik celjskega sreskega odbora tov. Kovač. — Občni zbor je vodil tov. Tome. O delovanju prejšnje uprave ni bilo kaj poročati, ker sploh ni delovala, tajnik pa je pri vojaki. Po pretresanju te zadeve se je našel sposoben invalid tov. Hrovat, ki bo lahko zadovoljivo vodil organizacijske posle. S tem bo gotovo vprašanje delovanja organizacije zadovoljivo rešeno in bodo člani lahko za svoje zadeve dobili pomoč. — Tov. Kovač iz Celja je navzočim obširno razložil prizadevanja organizacije za spremembo uredbe in za pravično reševanje invalidskih zadev. Pojasnil je stanje invalidskih zadev pri okrožnem invalidskem sodišču in vse delo, da bi se pospešilo. — Tov. Tome pa je pojasnil vse današnje tekoče zadeve v invalidskem vprašanju in delovanje našega udruženja za rešitve, spremembe uredbe, reorganizacijo udruženja itd. — Izvoljen je bil sledeči odbor: preds. Čanžek, tajnik Hrovat, blagajnik Čakš, odbornika Vrečko, Drofenik. — Nadzorni odbor: Sivka, Strašek, Pevec. Namestniki: Jecl, Hrovat, Pogelšek. Poverjeniki: za Rogatec: Perkovič Anton, za Žetale: Hrovat Blaž, za Ponikvo: Slatenšek Karel, za Zibiko: Peperko Jakob, za Rogatško Slatino: Kidrič Antonija, za Žussem: Pantner Miha, za Podplat: Svetelšek Simon, za Pristavo: Drofenik Anton, za Sv. Štefan: Zaberl Franc, za Kostrivnico: Zobec Marko.